

TT-hyttene under krigen

Perioden fra 1940 til 1945 ble en vanskelig tid også for TT. Hyttene ble holdt åpne på vanlig måte både i 1940 og 1941, men de som ville til fjells i Sylene måtte ha grensesonepass, og dette førte naturlig nok til at besøket sank vesentlig. Foreningen klarte heller ikke å skaffe vertinne til Storerikvollen, men de som ville og hadde anledning til å dra dit likevel og stelle seg selv, fikk anledning til det.

I Trollheimen derimot var det så langt ingen restriksjoner, og dette skapte rekordinnrykk på hyttene der, noe som i tillegg til den vanskelige forsyningssituasjonen satte vertskapets dyktighet på prøve. Matsituasjonen var til tider kritisk og førte til at det måtte innføres rasjonering og et forenklet kosthold, men turistene tok situasjonen med godt humør og viste stor forståelse for de mange vanskeligheter som driften av hyttene bød på. Flere av de privateide kvarterene som TT hadde avtale med – Storli, Fjellægeret i Orkelsjøtraktene og Kluksdal i Meråker – klarte på grunn av forholdene ikke å holde åpent.

Grensehyttene stenges

Fra 1942 ble Nedalshytta og Storerikvollen stengt, men de som klarte å skaffe seg tillatelse til å ferdes i området fikk fortsatt anledning til å bruke hyttene til overnatting. Via Nedalen gård var det for øvrig gjennom hele krigen en ikke ubetydelig illegal trafikk, både av flyktninger og kurerer, selv om tyskerne stadig hadde patruljer ute i fjellet. Forpakteren på Nedalen gård siden 1941, Oliver Rotvold, bodde fortsatt på gården og var de som kom behjelpelig på beste måte.

Også i Trollheimen ble hyttene i 1942 som følge av problemer med proviant og transport holdt stengt i påsken. Hyttene der ble likevel brukt. Studenter fra Norges Tekniske Høgskole dro puljevis til Jøldalshytta og Trollheimshytta, og i deler av påsken ble hyttene leid ut til noen av foreningens medlemmer mens ledige sengeplasser kunne benyttes av andre som trosset forholdene og dro til fjells likevel.

I sommersesongen ble hyttene holdt åpne, men det ble i pressen og på andre måter bekjentgjort at man måtte være forberedt på et sterkt forenklet kosthold og at alle rasjoneringsforskrifter naturligvis gjaldt like fullt til fjells som i landet for øvrig. Kjøtt måtte bare serveres mandag, fredag og søndag, men forsyningsnemndene kunne gi dispensasjon slik at kjøtt også kunne serveres på onsdag og torsdag. "De dominerende poster på menyen var klippfisk og spekesild, tilgangen på kjøtt var problematisk," heter det i årsberetningen, som legger til at været denne sommeren var miserabelt med få dager uten regn og lite varme.

Øst for Oppdal ble Orkelsjøhytta holdt åpen hele sommeren med meget godt besøk. Styret måtte bare fastslå at hytta var for liten i forhold til det besøket den nå ble gjenstand for, men at det under de rådende forhold var lite som kunne gjøres med dette.

Hyttene beslaglegges

Også i 1943 var hyttene stengt i påsken, men foreningen tok som året før sikte på å åpne hyttene i Trollheimen og Orkelsjøhytta. Søndag 20. juni ble imidlertid både Nedalshytta, Nedalen gård, Jøldalshytta, Trollheimshytta og Gjevillvasshytta beslaglagt av Statspolitiet. Brevet om beslaget, som var stilet til de enkelte hyttenes oppsynsmenn, hadde denne ordlyd:

"De underrettes herved om at turisthytten med innbefattet det samlede bevegelige og faste inventar samt mat og drikkevarer fra d.d. og inntil videre er beslaglagt. Beslaget skjer iflg. anordning fra der Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD og etter ordre fra lederen av Statspolitiet og foretas av sikkerhetspolitimessige grunner.

De underrettes om at der fra oppdragsgivernes side vil bli truffet de strengeste forholdsregler mot Dem, hvis De selv eller gjennom andre personer delvis eller fullstendig fjerner gjenstander, mat- eller drikkevarer som er underlagt beslag.

Inntil videre og inntil nærmere ordre fra Statspolitiet, fører De oppsyn med beslaget og beholder nøklene til de beslaglagte rum. De må ikke overlate disse til uvedkommende eller gi uvedkommende adgang til beslaget uten etter ordre fra Lederen av Statspolitiet."

Beslaget omfattet ikke Orkelsjøhytta og Storerikvollen. Den sistnevnte var det på grunn av grenserestriksjonene ingen mulighet til å åpne, og Orkelsjøhytta var for liten til å kunne ta imot det besøket som man nå kunne vente der. Også denne ble derfor av styret besluttet stengt, og etter dette var ingen av foreningens hytter åpne så lenge krigen varte. En del av de private kvarterene som foreningen hadde avtaler med var imidlertid tilgjengelige. Disse omfattet Kårvatn, Røstadseter (i Vindøladalen), Borkhussetra, Fjellegeret (i Orkelsjøtraktene), Storelvvoll, Sunndalen gård, Stugudal gård, Vollslette (på Nerskogen) og Dindalshytta.

Den 11. oktober 1942 ble foreningens formann, advokat Thor Tharum, avsatt av Nasjonal Samlings fylkesfører Henrik Rogstad og erstattet av en formann utpekt av ham, L. A. Ottesen. Den nye formannen ble imidlertid aldri innkalt til styremøtene og det var i realiteten viseformannen, kjøpmann Nikolai Dahl, som fungerte som formann resten av krigen og til Tharum slapp ut fra sitt opphold i konsentrasjonsleir i mai 1945. Ottesen hadde da for øvrig trukket seg fra sitt tildelte verv den 9. oktober 1944. Generalforsamlinger i foreningen ble ikke avholdt hverken i 1943 og 1944.

"Mann av huse"

Da freden kom i mai 1945 og den første jubelen hadde lagt seg, dro folk "mann av huse" til fjells. "Trafikken i fjellet ble dobbelt så stor som noe år tidligere. Det ble en hård jobb for vertinner og betjening, men vi tror at alle er enige om at trafikken ble avviklet med glans. Ved imøtekommenhet fra alle hold ble provianteringsspørsmålet løst (med velvillig bistand fra

Fylkesforsyningsnemnda og takket være rimelige innkjøp av varer fra Sverige, forf. anm.), og transporten gikk bra. I ukevis var hyttene overbelastet, og det ble arbeidet på spreng fra den tidlige morgen og med brødbaking langt utover natten," heter det i årboken for 1945.

Vedlikeholdsarbeider på hyttene ble det mindre av i løpet av krigen, og det var da den var over mye å ta fatt på. Noe av det første som ble gjort var å reparere dører som tyske soldater og flyktninger hadde ødelagt på Storerikvollen, og å få erstattet utstyr som var kommet bort fra hyttene i Sylene. "Noen godtgjørelse for påførte skader blir det neppe å få," skrev styret. Noen erstatninger ble et dog. I 1950 vedtok oppgjørsmemnda i Oppdal å yte en billighetserstatning på kr. 950 for beslaget av Gjevillvasshytta, og en tilsvarende erstatning på kr. 2300 ble av oppgjørsmemnda i Rennebu gitt for Jøldalshytta. Men det viktigste var tross alt at landet var fritt igjen.

Kilder

Arntzen, Jon Gunnar og Bratberg, Terje T. V.: *Trondheim byleksikon*. Kunnskapsforlaget, 1996

Aspaas, Kristen; Falkanger, Arne; Haave, Magne og Karset, Arne Chr.: *Trondheim Turterreng*. F. Bruns bokhandels forlag, 1968

Brox, Karl H. og Hanneberg, Peter: *Sylene – vidder, høye fjell*. Gyldendal, 1988

Brox, Karl H. (red.): *Trollheimen, 2. utg.* Gyldendal, 1989

Christiansen, Per: *Ut på ski*. Sør-Trøndelag store Skikrets, 2004

Helberg, Claus: *De første vandrere*. Den Norske Turistforening, 1994

Myhre, Gaute og Bertelsen, Hans Kristian: *Bymarka*. Nidaros forlag, 1981

Myhre, Gaute og Bertelsen, Hans Kristian: *Skisport i 100 år*. Trondhjems Skiklub, 1984

Rø, Gisle E. (red): *Selbu og Tydal. Geologi, gruvedrift og kulturminner*. Selbu og Tydal historielag, 2001

Schulz, Carl: *Reisehåndbog over Trondhjem og de to trondhjemske amter*. Trondhjems Turistforening, 1893

Trondhjems Turistforenings årskrifter og årbøker 1889 - 2004